

Показник *IBrhi* характеризує вплив банківської системи на значення індексу жорсткості регулювання робочого часу. Він визначає в якій мірі банківські установи країни залучають протягом певного періоду часу (року) працівників до роботи в поза нормовані години.

Показник *IBlpr* характеризує вплив банківської системи на значення індикатора рівня економічної активності робочої сили в економіці країни. Він визначає як частина економічно активного населення країни працевлаштована через банківську систему.

Показник *IBgdi* характеризує вплив банківської системи на значення гендерного індексу розвитку країни. Він визначає наскільки пропорційно в банківських установах розподілені робочі місця між співробітниками чоловічої та жіночої статі.

Зростання значень *IBihri* на проміжку від 0 до 9 вказує на зростання впливу банківської системи та утворення засад економіки знань в країні.

В. В. Герасименко,
канд. екон. наук, Національний банк України, м. Київ

РЕЗЕРВНІ ВИМОГИ НБУ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ СТРУКТУРИ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ БАНКІВ

Світова практика свідчить про те, що обсяги й структура ресурсів банків та напрямки їх використання, особливо для країн з перехідною економікою, багато в чому залежать від економічної політики держави взагалі та грошово-кредитної політики центрального банку зокрема. Визначення пріоритетності інструментів грошово-кредитної політики залежить від наявності умов для їх застосування та завдань, які вирішує центральний банк на тому чи іншому етапі розвитку країни.

Наразі нерозвиненість фондового ринку в Україні обмежує можливість НБУ ефективно використовувати операції на відкритому ринку, а також облікову ставку для регулювання обсягів і структури банківських ресурсів, сформованих із депозитних і недепозитних джерел. Цим пояснюється той факт, що у 2011–2012 рр. Національний банк України досить активно використовував резервні вимоги до банків для регулювання їх зобов'язань: менш як за півтора останніх років НБУ п'ять разів міняв вимоги до обов'язкового резервування залучених банками ресурсів. Вони передбачали зміни:

- 1) порядку й суми обов'язкових резервів банків, що підлягають зберіганню на окремому рахунку в НБУ, й суми, яку банки повинні мати

щодня на початок операційного дня на кореспондентському рахунку в НБУ;

- 2) об'єкта обов'язкового резервування;
- 3) рівня диференціації нормативів обов'язкового резервування залучених банками ресурсів.

Політика обов'язкового резервування залучених банками ресурсів у зазначений період була спрямована на стимулювання банків залучати ресурси:

- по-перше, переважно в національній валюті, оскільки обов'язковому резервуванню підлягають тільки кошти, залучені в іноземній валюті;
- по-друге, у пріоритетній для національної економіки іноземній валюті.

Так, за коштами банків, залученими у російських рублях з 31.03.2012 встановлений нульовий норматив резервування коштів, залучених на довгостроковій основі від банків-нерезидентів і фінустанов у російських рублях. Такий регулятивний захід спрямований на стимулювання практики розрахунків між НАК "Нафтогаз України" та ВАТ "Газпром" за імпортований природний газ у російських рублях і подальшу оптимізацію управління золотовалютними резервами з метою підтримки економічної політики Уряду;

- по-третє, на більш тривалий строк. Так, з 01.07.2011 передбачені норми резервування окремо за короткостроковими і довгостроковими коштами в іноземній валюті юридичних і фізичних осіб, рівень яких в подальшому неодноразово збільшувався. З моменту їх введення і дотепер норматив резервування короткострокових депозитів в іноземній валюті цієї категорії клієнтів банків за короткостроковими депозитами перевищував норматив резервування довгострокових депозитів у 3 рази і становить наразі відповідно 9 і 3 %, тоді як норма резервування коштів до запитання – 10 %.

Вплив цих змін у політиці обов'язкового резервування позитивно позначився на валютній структурі депозитів юридичних осіб 2-ї, 3-ї і 4-ї груп банків, тоді як у банків 1-ї групи частка депозитів в іноземній валюті в депозитному портфелі клієнтів, навпаки, збільшилася з 73 % на 01.01.2011 до 77,1 % на 01.07.2012, а у портфелі депозитів фізичних осіб зменшилася тільки у банків 2-ї групи, а в банках 1-ї, 3-ї і 4-ї груп вона зросла. Це свідчить про те, що дієвість резервних вимог на валютну структуру банків є менш значною ніж інших чинників, що визначають привабливість вкладів в іноземних валютах, серед яких суттєве значення має очікувана девальвація гривні.

Проте заплановані заходи щодо підвищення стабільності ресурсної бази банків дали більш помітний ефект. Впродовж 2011 р. і перших 9 місяців 2012 р. виявилася чітка тенденція до зростання частки строкових депозитів. За цей період вона збільшилася з 63,1 до 66,4 %. Встановлено, що частка строкових депозитів більшою мірою зросла в депозитному портфелі юридичних осіб, ніж фізичних осіб.

Л. А. Гербич,

Київський національний торговельно-економічний університет

ІНФРАСТРУКТУРА УПРАВЛІННЯ ПОРТФЕЛЕМ ІПОТЕЧНИХ КРЕДИТІВ БАНКУ

Інфраструктура управління портфелем іпотечних кредитів банку включає методичне, організаційне, аналітичне та програмно-технічне забезпечення такого управління.

До методичного забезпечення управління портфелем іпотечних кредитів банку належать внутрішні документи банку, які регламентують діяльність структурних підрозділів банку, що здійснюють іпотечне кредитування та управління ним. Сюди необхідно включити кредитну політику банку, концепцію іпотечного кредитування банку, положення про іпотечне кредитування, про структурні підрозділи, які здійснюють іпотечне кредитування, про порядок нарахування та отримання процентів за іпотечними кредитами, про порядок створення та використання резерву за іпотечними кредитними операціями, методику оцінки кредитоспроможності позичальників за іпотечними кредитами та інші документи. Кількість та перелік їх визначається конкретним банком залежно від його внутрішньої структури, регіональної мережі, обсягів та видів іпотечного кредитування тощо.

Організаційне супроводження управління портфелем іпотечних кредитів банку здійснюють такі структурні підрозділи банку:

- правління або рада банку, відповідальні за визначення кредитної політики та стратегії управління портфелем іпотечних кредитів;
- особа з керівництва банку, відповідальна за організацію та функціонування системи управління портфелем іпотечних кредитів банку;
- функціональні комітети, які відповідають за надання іпотечних кредитів та контроль за ними, а саме: кредитний комітет та комітет кредитного нагляду;
- підрозділ управління портфелем іпотечних кредитів банку, який реалізує методичну, функціональну та організаційну підтримку процесів управління портфелем іпотечних кредитів банку;
- підрозділи, що безпосередньо здійснюють іпотечне кредитування;